

Asiantuntijalausunto eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle valtioneuvoston selvityksestä (E 61/2019 vp) koskien EU:n komission tiedonantoa vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal)

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt Teknologiateollisuus ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvityksestä E 61/2019 vp, joka koskee EU:n komission tiedonantoa vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal), 11.12.2019. Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteamme lausuntonamme seuraavaa:

Tiivistelmä

- Vihreän kehityksen ohjelman toteutuminen vaatii vakaan, ennustettavan, tasapuolisen ja kilpailukykyisen toimintaympäristön. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan sekä korkean osaamisen avulla luodaan ratkaisut, joita järkevällä sääntelyllä voidana tukea.
- Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka tulee integroida nykyistä paremmin unionin teollisuus-, sisämarkkina- ja kauppapolitiikkaan, innovaatio- ja tutkimustoimintaan sekä datatalouden ja digitalisaation edistämiseen.
- Tulevassa eurooppalaisessa ilmastolaissa tulisi vahvistaa EU:n oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä.
- Datan jakaminen ja dataliikkuvuus tulee nähdä valtavirtaisena osana kaikessa ilmasto-, energia- ja kiertotalousajattelussa. Datapolitiikan on leikattava ilmastotyötä samalla tavoin kuin hallituksen perusmuistiossa kuvaillaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden osuutta. Vihreän kehityksen ohjelma ei huomioi tätä tarpeeksi kattavasti.
- Siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen ja kiertotalous luovat merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille tuotteille ja palveluille.
- Raaka-aineiden saatavuus on Euroopalle strateginen turvallisuuskysymys. Myös Suomen tulisi kannassaan nostaa esiin kriittisten materiaalien saatavuuden varmistaminen. Akiille tulee varmistaa Eurooppaan turvallinen, kestävä ja kiertotalouden periaatteiden mukainen arvoketju.
- Pitkäjänteisen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin perustuvan tutkimus -ja innovaatiopolitiikan merkitys korostuu entisestään. On tärkeää huolehtia myös suomalaisesta toimintaympäristöstä, jotta teollisuutemme pystyy hyödyntämään eurooppalaisesta vihreän kehityksen rahoituksesta kokoaan suuremman osuuden. Kotimaiset TKI-panostukset synkronoidaan Green Dealin tavoitteiden ja panostusten kanssa.
- Eurooppalaisten edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille ja kiertotalouden mukaisille tuotteille vaatii vielä tukea ja kehittämistä. Kestävän rahoituksen ohjelman kriteereiden tulee olla teknologianeutraaleja.
- Teknologiateollisuus kannattaa perusmuistiossa esitettyjä Suomen kantoja.

Tausta

Euroopan komissio on antanut tiedonannon uudesta vihreän kehityksen ohjelmasta (European Green Deal) joulukuussa 2019. Poliitiikkaohjelma sisältää suunnitelmat tulevista toimista ja aloitteista esimerkiksi ilmasto-, energia- ja liikennepolitiikan saralla. Se sisältää myös toimenpiteitä biodiversiteetin suojelun, kiertotalouteen siirtymisen sekä tutkimuksen, kehityksen ja digitalisaation edistämiseen.

Vihreän kehityksen ohjelma on yksi merkittävimmistä komission aloitekokonaisuuksista. Se on myös keskeisessä roolissa globaalin kestävä kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) toteuttamisessa.

Kilpailukyvyyn, tuottavuuden ja jalostusarvon rakentuminen Euroopan vihreässä siirtymässä, sekä eurooppalaisten yritysten pärjääminen vihreän siirtymän globaalissa kilpailussa toteutuu alla kuvailtujen keinojen ja mekanismien avulla.

EU:lle kunnianhimoisemmat ilmastotavoitteet vuosiksi 2030 ja 2050

Teknologiateollisuus tukee Suomen tavoin komission kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jossa vahvistetaan ilmastonäkökohtien integrointi kaikille keskeisille sektoreille ja edellytetään EU:lta kansainvälistä ilmastojohtajuutta. Kannatamme näkemystä, jonka mukaan tulevassa eurooppalaisessa ilmastolaissa tulisi vahvistaa EU:n oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä.

Osana vuoteen 2050 ulottuvan pitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista komissio tulee ehdottamaan nykyisen vuoden 2030 päästövähennystavoitteen (40 %) kiristämistä. Perusmuistion mukaan Suomi katsoo, että tavoitteen tulisi olla vähintään 55 % ja korostaa uusien päästövähennysten kohdistamista ensisijaisesti päästökaupasektorille.

Teknologiateollisuus muistuttaa, että hiilineutraalius saavutetaan eri sektoreilla eri tahdissa. Teknologioiden kehittyessä päästöjen väheneminen todennäköisesti nopeutuu edelleen. Pariisin sopimuksen ensimmäisessä kokonaistarkastelussa vuonna 2023 EU:n on asetettava hyvin kunnianhimoiset tavoitteet vuodelle 2040. Lisäksi on varmistettava, että vuodelle 2030 jo sitovasti asetetut tavoitteet saavutetaan. Sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteiden on oltava selkeitä ja yksiselitteisiä, jotta ne luovat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön uusille investoinnille ja yritysten toiminnalle. Mahdollinen lähiajan välitavoitteiden kiristäminen sekä siitä johtuva päästövähennysten kohdentaminen eri sektoreille tulee harkita erityisen huolellisesti kattavien vaikutusarvioiden pohjalta.

Perusmuistion mukaan Suomi tukee hiilidioksidipäästöjen tullimekanismin (hiilitullit) kaltaisten järjestelyjen selvittämistä. Myös Teknologiateollisuus kannattaa huolellista selvitystä asiassa. Selvitykseen tulee sisällyttää arvio mekanismien kilpailukykyvaikutuksista raaka-aineita, välituotteita ja komponentteja unionin ulkopuolelta hankivalle eurooppalaiselle teollisuudelle sekä mahdollisista globaaleista kauppapoliittisista riskeistä.

Teknologiateollisuus katsoo, että Euroopan unionin on ensisijaisesti edistettävä Pariisin sopimuksen tehokasta toimeenpanoa sekä hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua myös maailmanlaajuisesti, sillä yhteiset globaalit pelisäännöt ovat paras tapa varmistaa tasapuoliset kilpailuedellytykset eurooppalaiselle teollisuudelle. Ennenkuin toimintaympäristö on aidosti

yhtenäinen, on hiilivuotoa torjuttava huolehtimalla puhtaasti ja vastuullisesti toimivien yritysten globaalista kilpailukykyä EU-tason ja kansallisen tason toimenpiteillä.

Puhdasta, kohtuuhintaista ja toimitusvarmaa energiaa

Teknologiateollisuus kannattaa perusmuistossa esitettyä kantaa siitä, että uudistettavan energiatehokkuusdirektiivin tulisi kannustaa ensisijaisesti todelliseen energiatehokkuuteen, ei energiankulutuksen rajoittamiseen. Teollisuuden siirtyminen kohti vähähiilisiä prosesseja ja toimintoja tapahtuu pääosin sähköistymisen avulla. Myös kiertotalous tulee lisäämään energian tarvetta.

Teknologiateollisuuden näkemyksen mukaan Euroopan unionin päästövähennystavoitteita tiukentavat lisätoimet tulee määritellä siten, että energiantuotanto ja teollisuus etenevät kohti vähähiilisyyttä tasapuolisesti kaikissa jäsenmaissa. Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämiseen, jotta se ohjaa tehokkaasti ja nopeasti päästöjen vähentämiseen. Etusijalla kaikissa ilmastotoimien määrittelyssä tulee olla niiden kustannustehokkuus ja vaikuttavuus.

Taloudellisia ohjauskeinoja ja kannusteita on Suomessa kehitettävä niin, että kokonaisuus vauhdittaa ilmastotavoitteiden saavuttamista, yritysten uudistumista ja koko suomalaisen yhteiskunnan muutosta kestäväen hyvinvoinnin edelläkävijäksi. Siirtymä on tehtävä hallitusti siten, että hiilivuotosektoreilla toimivien yritysten toimintaympäristö Suomessa säilyy kilpailukykyisenä. Tämä edellyttää muun muassa päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaation jatkamista.

Teollisuuden kannustaminen puhtaaseen kiertotalouteen

Suomi korostaa perusmuistiossa digitalisaatiota ja uusia teknologioita sekä kiertotalouden poikkileikkaavaa roolia ilmastotavoitteiden keskeisenä mahdollistajana. Suomi kannattaa myös komission ohjelmassa ehdotetun kunnianhimoisen kiertotalouden toimintasuunnitelman laatimista.

Teknologiateollisuus näkee asian samoin. Pidämme erittäin hyvänä sitä, että EU:n uusi teollisuuspoliittinen strategia pohjautuu ilmastoneutraalille kiertotaloudelle. Eurooppalaisten edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille ja kiertotalouden mukaisille tuotteille on tärkeää, mutta se vaatii vielä tukea ja kehittämistä. Esimerkiksi jätteiden kustannustehokas hyödyntäminen edellyttää toimivien kotimarkkinoiden synnyttämistä, missä avainroolissa on jättepolitiikkaa ja jätteiden siirtoa koskevan lainsäädännön uudistaminen.

Kiertotalous mahdollistaa uusien liiketoimintamallien ja -alueiden syntymisen. Teknologiateollisuus näkee tärkeänä, että kiertotalouden toimintasuunnitelman painotukset ovat tuotepolitiikassa ja kestävässä tuotesuunnittelussa. Keskeisten tavoitteiden kuten luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteiden käyttöiän pidentämisen lisäksi yhtenä keskeisenä tavoitteena tulisi olla kierrätettävyyden ja siihen tähtäävien teknologioiden kehittäminen. Jotta tuote on mahdollista kierrättää jatkossa nykyistä paremmin, olisi tuotteiden suunnittelussa hyvä käyttää raaka-aineiden digitaalista merkintää. Lisäksi kiertotalouden kierrätettävyydskriteerin toteutuminen vaatisi materiaalien puhdistusteknologioiden edistämistä, sillä markkinat ovat olemattomat, mutta tarpeelliset.

Komission ohjelmassa muistutetaan aivan oikein siitä, että raaka-aineiden saatavuus on Euroopalle strateginen turvallisuuskysymys. Myös Suomen tulisi nostaa esiin vähähiiliteknologioiden, digitaalisuuden sekä avaruus- ja puolustusratkaisujen tarvitsemien kriittisten materiaalien saatavuuden varmistaminen vahvemmin esille, myös huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Pyrkimys vihreään rahoitukseen ja ympäristösijoittamiseen ja oikeudenmukaiseen siirtymään

Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan huomattavia investointeja, joiden rahoittaminen edellyttää sekä julkisen että yksityisen sektorin myötävaikutusta. Suomi tukee komission tavoitteita kestävän rahoituksen osalta. Komission arvion mukaan jo nykyisten 2030 ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttaminen vaatii 260 miljardia euroa lisäinvestointeja vuosittain.

Teknologiateollisuus painottaa Suomen tavoin sitä, että kestävän rahoituksen ohjelman kriteereiden tulee olla teknologianeutraaleja.

Suomen tulee sisällyttää osaamista ja ilmastoteknologiaa tukevia kriteereitä meneillään olevaan monivuotiseen rahoituskehysneuvotteluun Green Deal -ohjelman tavoitteita tukien. Konkreettisesti se tarkoittaisi sitä, että EAKR, ESR, Oikeudenmukaisen Siirtymän rahasto, InvestEurope ja muiden rahastojen osalta kestävyyskriteerit otetaan osaksi rahoitusehtoja.

Ilmastoneutraaliuteen siirryttäessä on tärkeää ottaa huomioon vaikutukset työllisyyteen ja arvioida toimenpiteiden sosiaalisia vaikutuksia myös työelämän ulkopuolella oleviin.

Teknologiateollisuus katsoo, että oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin osalta Suomen hallituksen tulee osoittaa selkeät keinot, miten mekanismi toimii. Rahoitusta ei tule jyvittää yksittäiselle toimialalle ja alueellinen tasapaino tulee säilyttää.

Tutkimus ja koulutus

Suomi pitää haasteellisena sitä, että komissio käsittelee tiedonannossa koulutusta ja tutkimusta erillisinä elementteinä, kun tulevien haasteiden ratkaiseminen ja siirtymä ilmastoneutraaliin kiertotalouteen vaatisi nimenomaan näiden kahden sektorin tiiviimpää yhteistyötä, kuten tutkimuspohjaista opetusta. Suomi katsoo, että koulutuksella ja innovaatiotoiminnalla on keskeinen merkitys tarvittavan muutoksen ja siirtymän aikaansaamisessa.

Teknologiateollisuus kannattaa perusmuistion kirjausta ja toivoo teemojen tiivistä integrointia ohjelman toimeenpanossa.

Rakentaminen ja kunnostaminen energia- ja resurssitehokkaalla tavalla

Teknologiateollisuus jakaa huolen siitä, että komission ohjelman tavoite rakennuskannan vuotuisen kunnostusasteen kaksinkertaistamisesta on haastava. Yhdymme Suomen kantaan, jonka mukaan korotuksen toimeenpanossa tulisi ottaa huomioon jäsenmaiden väliset erot nykytilanteessa ja energiakorjauspotentiaalissa. Pidämme niinkään perusteltuna näkemystä siitä, että myös täydennys- ja uudisrakentamisessa jatketaan kannustamista energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, ilmastokestävyys- ja kiertotalouden mukaiseen rakennusten kokoelinkaaren tarkasteluun.

Kestävään ja älykkääseen liikkumiseen siirtymisen nopeuttaminen

Teknologiateollisuus tukee ehdotusta eurooppalaisen kestävän ja älykkään liikenteen strategian laadinnasta. Strategiassa tulee tunnistaa keinot, joiden avulla liikenteen ja logistiikan päästövähennyksiä voidaan ohjata pitkäjänteisesti ja hallitusti.

Logistiikan kustannukset muodostavat merkittävän osan yritysten liiketoimintakustannuksista. Suomessa ne korostuvat ulkomaankaupasta voimakkaasti riippuvaisen elinkeinorakenteen sekä pitkien välimatkojen takia. Meillä teollisuuden ja kaupan logistiikkakustannukset ovat noin 14 % liikevaihdosta ja niiden kokonaiskustannus on vuositasolla noin 40 mrd. euroa.

Edellä esitetyistä syistä päästökaupan laajentaminen meri- ja tieliikenteeseen vaatii huolellisen arvion esityksen sosiaalisista ja kilpailukykyvaikutuksista sekä tehokkuudesta päästövähennyskeinona. Tavoitteeksi tulee asettaa se, etteivät liikenteen ja logistiikan kokonaiskustannukset elinkeinoelämälle kasva.

Ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttäminen ja ennallistaminen

Perusmuistion mukaan Suomi pitää tärkeänä, että kaikki EU:n politiikat edistävät Euroopan luontopääoman säilyttämistä ja ennallistamista. Suomi tukee myös EU:n kansainvälistä johtajuutta luonnon monimuotoisuudessa.

Teknologiateollisuus kannattaa linjausta. Olemme parhaillaan laatimassa selvitystä biodiversiteetin hallinnasta toimialamme eri sektoreilla. Selvityksen perusteella laadimme oman tiekarttamme keinoista, joiden avulla voimme osaltamme tukea sekä Suomen että EU:n tavoitteita luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Saasteettomaan ympäristöön tähtäävä nollapäästötavoite

Suomi pitää perusmuistion mukaan hyvänä EU:n kestävyttä edistävän kemikaalistrategian laatimista. Strategian tavoitteena olisi kemikaalialtistumisen ja kemikaalien aiheuttamien ympäristö- ja terveysriskien vähentäminen sekä innovaatioiden lisääminen. Suomi tukee toimintasuunnitelman laatimista nollapäästöille veteen, ilmaan ja maaperään.

Teknologiateollisuus on jo pitkään tehnyt työtä vastuullisen tuote- ja kemikaalipolitiikan edistämiseksi. Kemikaalipolitiikan keskeinen toimeenpanon väline on EU:n kemikaaliasetus (REACH), joka käsittää kemikaalien rekisteröinnin, arvioinnin, lupamenettelyn vaarallisiksi todetuille aineille ja rajoituksia vaaralliseksi todettujen aineiden käytölle.

Asetuksella on määritelty haitallisille aineille pitoisuusrajoja, jotka perustuvat niiden alkuainamuotojen myrkyllisyyteen. Näin määritelty pitoisuus ei kuitenkaan kuvaa aineiden vaarallisuutta kiinteissä metalliseoksissa. Suomen tulisi edistää raja-arvojen tarkoituksenmukaista määrittelyä, koska ne ovat keskeisessä roolissa muun muassa metalliromun kierrätyksessä. Kiertoromua voitaisiin käyttää enemmänkin kuin nyt on saatavilla ja sen saanti tulisi turvata. Kiertoromun käyttö vähentää primääristen raaka-aineiden tarvetta, valmistuksen energian tarvetta sekä päästöjä ja jätteitä.

EU edelläkävijänä

Suomi katsoo, että EU:n tulee aktiivisella ilmastodiplomatialla vaikuttaa EU:n ulkopuolisiin valtioihin, toimijoihin ja alueisiin tukien inkluusivista ilmastopolitiikkaa.

Suomen tavoitteena on, että EU:n kauppasopimuksissa otetaan huomioon riittävällä tavalla sopimusten vaikutukset ympäristöön ja kestäväan kehitykseen. On myös tärkeää, että ympäristöhyödykkeiden ja -palveluiden kauppaa helpotetaan kauppapolitiikan keinoin. EU:n kauppasopimusten kestäväan kehityksen kappaleen määräyksiin tulisi sisällyttää viittaus Pariisin ilmastopimukseen tavoitteisiin.

Osana ilmastodiplomatiaa Suomen tulee esittää Euroopan unionille arktisen viraston perustamista, jonka tehtäviin lukeutuisi mm. napa-alueiden ilmastopolitiikka.

Lopuksi

Tiedonannossa on todettu, että Suomen kannat yksittäisiin aloitteisiin muodostetaan siinä vaiheessa, kun komissio on antanut niistä esityksensä. Teknologiateollisuuden laaja asiantuntemus eri osa-alueista on käytettävissä myöhempien vaiheiden kannanmuodostuksen tueksi.

Lisätietoja

Johtaja Helena Soimakallio, puhelin +358 40 55 07706,
helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi

EU-vaikuttamisen asiantuntija Akseli Koskela, puhelin +358 44 2771780,
akseli.koskela@teknologiateollisuus.fi